

אריק גלסנר

על הקאנון

הקאנון הספרותי הוא סטרוקטורה לא פחות משהוא מהות, "צורה" לא פחות משהוא "תוכן".

יש צורך עמוק בחברה להתייחס לקבוצה מצומצמת של טקסטים בתשומת לב וביראת כבוד. כביכול, מופקדים הלב והמוח החברתיים בין כמה זוגות כריכות (כביכול, סוג של מכונת דיאליזה חוץ-גופית בה אנחנו מפקידים את רוחנו ושבים מעת לעת לשאוב ממנה רוח). לא רק בגלל שיצירות מסוימות הן טובות מאד ו"נצחיות" נוצר הקאנון. אלא גם בגלל שיש צורך לבדל גוף מסוים של יצירות מהמון-היצירות, הוא נוצר וכך מנציח את אותן יצירות מסוימות. הקאנון עונה כך על צורך דתי קמאי. הצורך בהבדלה. הצורך בקדושה. הצורך בהבדלה בין חול לקודש (ולכן השימוש במושג, שבמקורו הוא נוצרי-דתי). הקאנון עונה על הצורך בהילה, צורך דוחק במיוחד בעידן השיעתוק הטכני; קובץ, קומץ, של יצירות שהאורה שלהן אינה נובעת ממהותן בלבד אלא מהיכללן בקאנון.

הקאנון עונה גם על צורך "נמוך" יותר, צורך קוגניטיבי במיון בעידן השפע.

כך, כשהקורא בעידן שלנו פותח את סטנדאל הוא יכול להרגיש התרוממות רוח א-פריורית, בניגוד לספר של סופר חדש, התרוממות רוח שאינה נלעגת.

כל מאבקי הכוח הנוגעים להיכללות בקאנון אינם בהכרח מאבקי כוח פוליטיים, מגדריים, אידיאולוגיים וכו'. הם המאבק בג'ונגל של הצמחים המטפסים להגיע לאור השמש. הצמחים יודעים מה טוב להם.

הקאנון הוא מושג הכרחי. רק ההילה של הקאנון תוכל להתחרות במוקדי ההילה המרכזיים הקיימים בעידן שלנו: הכסף ("רב-המכר") והסלבריטאות (ספרי סלבריטאים; למרות שהשיעתוק הטכני פוגע לאחרונה גם במוסד הסלבריטאות...).

הויתור על הקאנון הוא ויתור על פרמטר שירות קצת את מגנוני ההערכה והמוביליזציה המצומצמים של העידן העכשווי המחניק שלנו; יאפשר את קיומה של הנפש.